ויצא ב

א. בטעם קריאת שם „זבולון" נאמרי „ותאמר לאה גו' הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבולון", ופרש"י „לשון בית זבול[2] . . בית מדור, מעתה לא תהא עיקר דירתו אלא עמי שיש לי בנים כנגד כל נשיו".

והנה אף ששם „זבולון" („לשון בית זבול") בפשטות מורה על ענין הנפעל בלאה „יזבלני אישי" — מ"מ, ע"פ הידוע שהשם שנקרא בו אדם שייך לנפשו ומהותו

[כמבואר בספרים[3] ששמות בני אדם „אינם[4] דרך מקרה או רצון האב ואם לקרותו כך", אלא „הקב"ה[4] הוא הנותן שכל חכמה ודעת בלב אביו ואמו ל־קרותו בשם שהוא משורש נשמתו של הבן"; ועאכו"כ השמות שניתנו על ידי האמהות שנביאות היו[5], שודאי הכירו (בנבואתן ורוח קדשן) מהות נשמות בניהן ובהתאם לזה קראו להם שמות],

נ"ל שהתוכן דשם „זבולון" שייך ל־מהותו של זבולון עצמו, שהרי הוא ה־נקרא בשם זה. ואין זה סתירה למש"נ „הפעם יזבלני אישי" (דקאי על לאה) — כי י"ל דהא בהא תליא[6]: זה גופא שב־לידת זבולון צ"ל „עיקר דירתו" של יעקב באהל לאה, אינו רק מפני שבו נשלם מספר „ששה בנים", אלא זה שייך גם לענינו ומעלתו של זבולון (שנתוסף אז ב„אהל לאה").

ולפי זה מקום לתמוה: ענינו של יעקב הוא — לימוד התורה, כמש"נ[7] „ו־יעקב איש תם יושב אהלים", „אהלו של שם ואהלו של עבר"[8], ואילו ענינו של זבולון הוא (כברכת יעקב לזבולון[9]) „זבולון לחוף ימים ישכון גו'", „שהי' זבולון עוסק בפרקמטיא[10] — וא"כ, כיצד אפשר לומר, שדוקא ענינו של „זבולון" הוא הקובע „עיקר דירתו" של יעקב?

ב. לכאורה הי' אפשר לבאר זה ע"פ מחז"ל[11] עה"פ[12] „שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך" — „זבולון[13] ויששכר עשו שותפות, זבולון . . יוצא לפרקמטיא

---

1) פרשתנו ל, כ.

2) מ"א ח, יג.

3) ס' הגלגולים הקדמה כג. ס' מרז"ל בסופו. עמה"מ ש"א ספ"ד. או"ת להה"מ פ' בראשית (ד, ד). וראה ג"כ חפץ ה' לברכות (יג, א). אוה"ח וישלח לה, י. ר"פ וילך. ועוד. ס' חסידים סרמ"ד.

4) ל' האו"ת שם.

5) רש"י פרשתנו כט, לד (וראה גם רש"י ל, כד). ב"ר פרשתנו (ספע"ב).

6) וראה או"ת (שם, סע"ג), „ראשונים קראו בניהם ע"ש המאורע . . כי שורש נשמת הבן הוא מעין שורש דבר המאורע".

7) תולדות כה, כז.

8) רש"י שם, מב"ר עה"פ (פס"ג, י). וראה גם פרש"י פרשתנו כח, יא ד"ה וישכב. — וראה לקמן בפנים רס"ה.

9) ויחי מט, יג. — וכן בברכת משה (ברכה לג, יח) „שמח זבולון בצאתך".

10) רש"י ויחי שם (מב"ר פצ"ט, ט. וכן בב"ר שבהערה הבאה). ועד"ז בפ' ברכה שם.

11) ב"ר פרשתנו (פע"ב, ה). תנחומא ויחי יא. ועוד. פרש"י ברכה שם. וראה ויק"ר פכ"ה, ב (הובא להלכה בהל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ד).

12) ברכה שם.

13) ל' רש"י ברכה שם. וראה גם רש"י ויחי שם.

בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה לפיכך הקדים זבולון ליששכר כו'" — והרי מובן שקדימה בתורה היא קדימה במעלה, והיינו שבזה שזבולון עוסק בתמיכת התורה יש בו מעלה על יששכר[14].

אבל קשה לומר שמעלה זו (של תמכין דאורייתא) תכריע בקביעת מקום דירתו של יעקב, שעיקר המעלה והחשיבות אצלו הוא ענין התורה — דאיך תהי' "דירתו" של יעקב תלוי' ב"מקום" העוסק בפרקמטיא (לו יהא שכוונת העסק היא רק בשביל תמיכת התורה) ולא במקום אהלה של תורה עצמו[15]?

ובפרט ע"פ דיוק לשונו של רש"י "עיקר דירתו" (כיון שהוא "בית זבול") — שי"ל שזהו החידוש ב"בית זבול" לגבי "דירה": סתם דירה יש במשמעה גם דירת עראי, משא"כ "זבול" מורה על בית קבוע*[15] [וע"ד הלשון "בית זבול" בנוגע לבית המקדש — "בנה[2] בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים", שנקרא "בית זבול" להיותו דירת קבע של הקב"ה, באופן של "מכון לשבתך עולמים", דירה נצחית] — כלומר: חשיבות ענינו של זבולון אינה רק כדירה סתם, דירת עראי וכו', אלא היא קשורה עם "עיקר דירתו", דירת קבע של יעקב[16].

ג. אמנם, מצינו דוגמת ענין זה גם בחיי יעקב עצמו:

בפרשתנו מסופר בארוכה על דבר שהייתו של יעקב בבית לבן כ' שנה, ש־במשך זמן זה לכאורה, לא הי' נמצא באהלה של תורה, אלא הי' עסוק במרעה צאן של לבן, ומתאים לדיני התורה הי' עסוק באופן של "בכל כחי עבדתי גו' ביום גו' בלילה"[17] [שלמדים מהנהגת יעקב בבית לבן כיצד צריכה להיות עבודת הפועל, כמבואר ברמב"ם וכו'[18]].

ומ"מ, לא זו בלבד שדוקא בעת הזאת זכה ל"ויפרוץ האיש מאד מאד"[19], הצלחה למעלה ממדידה והגבלה (ב' פעמים "מאד"[20]) — ומובן, שזה כולל גם (ואדרבה — בעיקר) הצלחה רוחניות[21] (ובפרט שהמדובר בהאבות, שהיו "מרכבה" לרצון העליון כל ימיהם[22], ובמכש"כ משאר הצדיקים, שחייהם אינם חיים בשריים אלא חיים רוחניים[23]) — אלא עוד זאת, שדוקא בבית לבן העמיד יעקב את שבטי ישראל (לבד מבנימין), ויסד את

---

14) וראה בארוכה צרור המור ואלשיך כאן.

15) באלשיך (ועד"ז בצרור המור) כאן, ש־"זבולון הוא אכסניא לתורה . . שהוא זן את יששכר". אבל לכאורה צ"ע (כבפנים), דאיך אפ"ל שהוא "אכסניא לתורה" יותר מיששכר?

*15) ולהעיר מרש"י ע"ז יח, ב (ד"ה שמזבלים): לשון יזבלני אישי, ענין חניי' של חיבור ואסיפה.

16) ולהוסיף מדיוק ל' רש"י "לא כו' אלא עמי" — ל' שמורה שהוא לעיכובא (תוד"ה מתני' — מנחות פג, סע"ב) — ראה השקו"ט במפרשי רש"י כאן.

17) פרשתנו לא, ו: שם, מ (ולהעיר מב"ר פס"ח, יא: כל כ' שנה כו' מה הי' אומר כו' שיר המעלות כו'). — משא"כ רועה צאן בכלל, לא באופן של "פועל" שחייב לעבוד בכל כחו כו'. וכמבואר בכ"מ (מהם — מאמרי אדה"ז־תקס"ה (ח"א) ע' קצב. תו"ח ויחי (קב, ב). ועוד) שמטעם זה בחרו האבות להיות רועי צאן כי אין במלאכה זו טירדות כו'.

18) סוף הל' שכירות (מהשיעור דיום ש"ק זה — תשמ"ח). טושו"ע חו"מ סו"ס שלז. שו"ע אדה"ז חו"מ הל' שאלה ושכירות כו' ס"כ. — ולהעיר מקו"א להל' נזקי גו"נ כו' סק"ב.

19) פרשתנו ל, מג.

20) ראה תו"א פרשתנו (כג, ב. שם, ג). ועוד.

21) ראה בארוכה ע"ד החסידות תו"א, תו"ח וכו' פרשתנו.

22) תניא פכ"ג. ובכ"מ.

23) ראה תניא אגה"ק ביאור לסי' זך.

ביתו, בית ישראל, שכאו"א מהם יש לו נשמה קדושה[24] וכלולה בנשמת יעקב[25] – שזוהי מעלתו של יעקב[26], בחיר ה' אבות שהיתה "מטתו שלימה"[27], דלא כאברהם ויצחק ש"יצאו מהם" ישמעאל ועשו[28].

שאינו מובן: איך זה שלהצלחה ה' רוחנית הגיע יעקב (לא בזמן עסקו בתורה כו' אלא) דוקא בהיותו פועל ובבית לבן!

ד. ויש לומר נקודת הביאור בזה:

אמרו חז"ל[29] "צדיקים . . דומין לבוראן", דמזה מובן, שהסברת ענין "עיקר דירתו" של יעקב היא בהתאם למבואר בענין "דירתו" של הקב"ה[30]:

והנה ידוע מה שאמרו חז"ל[31] "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", כלומר, "דירתו" של הקב"ה אינה בעולמות עליונים, שהם עולמות רוחניים, אלא דוקא בעולם הזה הגשמי התחתון, ועד, כמ"ש רבינו הזקן[32], ש"הוא התחתון בדרגה שאין תחתון למטה ממנו".

וזוהי הכוונה והמטרה של עבודת בנ"י בכלל, ובפרט בכל משך זמן הגלות, שע"י עבודתם בבירור וזיכוך העולם (בעשיית מצוות בדברים גשמיים, וכן עשיית "כל מעשיך לשם שמים" – שע"ז מקדשים דברים הגשמיים שבהם עובדים את השם) נעשה העולם כלי הראוי לקדושה העליונה, ובגמר עבודה זו (בביאת המשיח) יהי' כל העולם כולו "דירה" להקב"ה[33].

ובזה מובן הקשר בין שני הענינים שב"זבולון" – (א) השם זבולון, מלשון "בית זבול", דירת קבע, (ב) ענינו של זבולון: בעל עסק (ולא יושב אהל) – כי המשכת הקדושה בגשמיות העולם היא בעיקר ע"י עבודתם של בעלי עסקים[34], שע"י שעוסקים בענינים גשמיים של העולם לש"ש ומקיימים בהם מצות כו', עושים את העולם הזה הגשמי "דירה" להקב"ה: בעבודת זבולון נעשה ה"בית זבול" – דירה לו ית'.

וזהו הטעם של הקדמת זבולון (בעלי עסק) לישששכר (יושבי אהל) – "שמח זבולון בצאתך (ואח"כ) וישששכר באהלך" (כנ"ל ס"ב) – לפי שבענין עשיית דירה להקב"ה, שזהו "בתחתונים" דוקא, בגשמיות העולם "שאין תחתון למטה ממנו"

---

24) ראה תניא רפ"ח.

25) תניא אגה"ק ס"ז. ולהעיר – ישראל נקרא רק לאחרי עבודתו אצל לבן ומלחמת המלאך דעשו שלאח"ז וע"ש נצחונו בכ"ז (וישלח לב, כט ובפרש"י שם: ועם אנשים עשו ולבן), לאחרי עשיית הדירה. בכ"ז הל' (הובא באגה"ק בנדו"ד – מב"מ פד, א. זח"א לה, ב. ובכ"מ) שופרי' דיעקב כו'.

26) ראה ל"ת להאריז"ל ר"פ לך, וביאורו באוה"ת ח"ש (קכו, א) שעיקר היחוד הי' ע"י יעקב שהי' מטתו שלימה. ע"ש. – וראה ע"ד הנגלה בית האוצר (להר"י ענגל) כלל א (סוף אות ד, ועוד).

27) ויק"ר פל"ו, ה. וראה פסחים נו, א. תו"כ בחוקותי כו, מב. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט.

28) פסחים, ספרי, ויק"ר שבהערה הקודמת.

29) ב"ר פס"ז, ח. אסת"ר פ"ו, ב. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

30) ראה גם אלשיך כאן בפירוש "יזבלני אישי" – "כאשר עשה לזבול שהשרה שם שכינה כן יעשה לי כו'". וראה צרור המור. ולהעיר מבחיי (ועוד) כאן (ל, כא), ש"ילדתי לו ששה בנים" קאי על "שש קצוות עליונים . . השכינה כלולה משש קצוות". וראה שם (פסוק כ) השייכות לזבולון דוקא (מלשון "זבול"). וראה צרור המור ואלשיך שם.

31) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפל"ו.

32) תניא שם.

33) תניא פל"ז. ע"ש.

34) עיין גם תניא אגה"ק ס"ה (קט, א-ב) שדוקא ע"י בעלי מצות העוסקים בצדקה וגמ"ח "ממשיכין אור התורה למטה לעולם העשי'".

– יש יתרון בעבודת זבולון על עבודת יששכר, כנ"ל.

וי"ל שזהו הטעם שאנו רואים כי עד בוא הזמן שמלאכתם נעשית ע"י אחרים – לאחרי ביאת משיח[35] – רוב בנ"י הם בעלי עסק ולא יושבי אהל, ובלשון חז"ל[35] "הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידן כרשב"י ולא עלתה בידן" והתורה על הרוב תדבר[36] – כי להשלים מטרה זו – לעשות העולם הזה התחתון דירה לו ית', זה נעשה בעיקר על ידי "זבולון" דוקא, כנ"ל.

וע"פ כל הנ"ל יובן גם בנוגע ליעקב: (א) מכיון שדירתו של הקב"ה היא בתחתונים דוקא, לכן גם קביעת "עיקר דירתו" של יעקב (שצדיקים דומין ל־בוראן כנ"ל) קשורה דוקא בענינו של "זבולון"[37] – עבודה בגשמיות העולם; (ב) פעולתו בהעמדת השבטים – שזה הי' יסודו של עם ישראל כנ"ל – היתה דוקא ב"חרן", "חרון אף של מקום (בעולם)"[38], במקום ש"אין תחתון למטה ממנו", ובזמן כאשר אופן עבודתו של יעקב עצמו הי' בדומה לעבודתו של "זבולון" – לא יושב אהל, אלא פועל בבית לבן.

ה. אבל לכאורה עדיין חסר ביאור: סו"ס הרי ענינו של יעקב הוא תורה כנ"ל, וכידוע[39] בענין ג' העמודים שעלי־

35) ברכות לה, ב.

36) מו"נ ח"ג פל"ד.

37) ואף שבפועל הי' "עיקר דירתו" של יעקב באהל רחל דוקא (ראה רש"י פרשתנו לא, ד. שם, לג. וישלח לה, כב. ועוד) – י"ל שזהו מפני ש"אלה תולדות יעקב יוסף" בנה של רחל. וכל תורתו מסר יעקב ליוסף (פרש"י וישב לז, ג – מב"ר פפ"ד, ח).

38) רש"י ס"פ נח.

39) ראה לעיל ע' 121 והערה 56. – וראה תניא אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב) דיעקב "הי' מרכבה ל־תורה".

הם העולם עומד, תורה עבודה וגמ"ח[40], שהם כנגד ג' האבות, ויעקב הוא כנגד קו התורה – וא"כ אף שיש יתרון מעלה בזבולון, מ"מ אין זה טעם, לכאורה, שמעלה זו תכריע בקביעת עיקר מקום דירתו של יעקב – ומהו הקשר וה־שייכות דמעלה זו שבזבולון לענינו של יעקב – תורה?

ויובן זה בהקדם תוס' ביאור במעלת עבודת זבולון, שדוקא על ידי עבודה זו נעשה העולם דירה לו ית'. דלכאורה: מעלת ענינו של זבולון היא רק בעת העבודה – כאשר עסוקים (עדיין) בבי־רור וזיכוך של עניני העולם לעשותם כלים לקדושה עד וקודם שכל העולם כולו ייהפך לדירה לו ית'; אבל לאחרי גמר העבודה, ויקויים היעוד[41] "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" – הרי אז, אין צורך לכאורה לעבודתו של זבולון ובלשון חז"ל[35] מלאכתן נעשית ע"י אחרים [ולהעיר ממ"ש אדמו"ר הזקן[42] יתירה מזה שלעת"ל לא תהי' העבודה לברר טוב מן הרע אלא רק עליות ב־קדושה גופא]: ויתירה מזה הרי בבוא משיח צדקנו יהי' (בלשון הרמב"ם[43]) "עסק כל העולם . . לדעת את ה' בלבד", "תורתו אומנתו"[44].

ונמצא, לכאורה, שעבודת זבולון היא ענין עראי, ואין בה ענין הנצחיות: ו־כיצד מתאים שדוקא ע"י עבודת זבולון יהי' ענין ה"דירה"[45], "בית זבול", דירת קבע (כביכול) של הקב"ה?

40) אבות פ"א מ"ב.

41) זכרי' יג, ב.

42) תניא אגה"ק סו"ס כו.

43) הל' מלכים בסופו.

44) ראה בארוכה "הדרן על הרמב"ם" (לקו"ש חכ"ז ע' 237 ואילך).

45) ועאכו"כ מצד העולם עצמו, דזה שהוא ב־גדר "תחתון . . בענין הסתר אורו ית'" (תניא פל"ו)

והי' מסתבר לומר שדירת קבע של הקב"ה תהי' ע"י ובענין תורה[46], שהתורה היא נצחית ולא תהי' מוחלפת*[46], „עומדת לעולם ולעולמי עולמים"[47].

ו. ויש לומר הביאור בזה:

„דירה" באופן של קבע ונצחיות אמנם לא יתכן אלא בדבר שהוא נצחי, כ־ישראל[48] ותורה, שלהיותם דבוקים בה' הם נצחיים[49]; ומה שה„דירה" נעשית דוקא על ידי עבודת זבולון, הוא (לא מצד עצם פעולת הזיכוך וביירור של ה־עולם, שזהו רק ענין עראי, כנ"ל, אלא) מפני שעל ידי עבודה זו בא לידי גילוי התוקף והנצחיות שבישראל ותורה.

ובהקדם תוכן הכתוב[50] „מנסה ה"א אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה"א גו'", שע"י נסיונות בא לידי גילוי — תוקף האהבה להי'.

וע"ד המבואר במ"א[51] בביאור דברי הרמב"ם[52] בענין בעל תשובה ש„טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו" ומעלתו על צדיקים „שלא חטאו מעולם" — דמי שלא טעם טעם חטא אינו מובטח שהוא יעמוד בצדקתו בכל המצבים, גם אם יהי' בנסיונות שאינו רגיל בהם כו', ובמילא לא בא לפועל וגם לא לגילוי תוקפו הדרוש לעמידה בנסיונות אלה:

משא"כ בעל תשובה ש„טעם טעם ה־חטא ופירש ממנו וכבש יצרו", הרי נת־גלה ובא לפועל תוקפו ולא יכשל עוד הפעם (ובלשון הרמב"ם[53] „יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב כו' לעולם").

וכן בענינו: כל זמן שאין לבנ"י מו"מ בעניני העולם לבררם ולזככם, אף ש־עוסקים בתורה ועבודת ה' — בכ"ז הרי התוקף והנצחיות שבנשמתם לא בא ע־דיין לידי גילוי ועאכו"כ לא לידי פועל בעבודתם, ולכן אין זו עבודה שתעשה בפועל דירה להקב"ה.

דוקא בעבודת זבולון, שעוסק ב„תח־תונים" — „שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית'"[54] — ומ"מ עוסקים ב־תורה ומקיימים מצוות וכו', ה"ז מגלה וכו' את התוקף[55], להיותם דבוקים

הוא ענין עראי, עד שהעולם ייעשה דירה לו ית' שאז יתבטל ההסתר ושוב אינו בגדר „תחתון . . בענין הסתר אורו ית'". וראה לקו"ש חט"ו ע' 88 הערה 40 ובשוה"ג שם.

46) ולהעיר מתניא ספל"ז. וראה לקו"ש חט"ז ע' 440 ואילך (ובהערה 57 שם). ועוד.

*46) ולהעיר מתו"א בהוספות (קיט, א. וראה שם קכד, א) בטעם שהתורה נק' „ספר" — „שהספר הוא נצחי תמיד בלתי יבוטל לעולם . . אך האגרת אינו נכתב אלא לפי שעה בלבד ולא להתקיים כלל". וראה שם בענין „מגילת אסתר" שנק' „אגרת" (כי „מיד שעלו מן הגלות . . אין טעם להת־לבשות זאת". ע"ש), ונק' לפעמים גם בשם „ספר" — כי בהעלם יש גם בה ענין הנצחיות. ע"ש. — וי"ל שעד"ז הוא בענין עבודת זבולון (ראה לקמן בפנים).

47) ל' הרמב"ם הל' יסודי התורה רפ"ט.

48) ראה תו"א (עו, ד) ועוד — „להיות לו ית' דירה בתחתונים והיינו לשכון שכינתו בישראל". ע"ש (וכפשוטו של מקרא „ושכנתי בתוכם"). וראה באריכות (לכללות סעיף זה) לקו"ש חט"ז ע' 477 ואילך. וש"נ.

49) ראה אדר"נ ספל"ד.

50) פ' ראה יג, ד.

51) לקו"ש חכ"ט ע' 234 ואילך. וש"נ.

52) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

53) רמב"ם שם פ"ב ה"ב.

54) ל' התניא פל"ו.

55) וי"ל ששני ענינים בזה: (א) ההעלם וההסתר שבתחתונים מגלה תוקף הנשמה. (ב) מכיון שאמיתית מציאותו של יש הגשמי הוא יש האמיתי (ביאוה"ז מג, ג ואילך. סה"מ תרס"א ע' קצז. ובכ"מ)* — לכן, ע"י

*) כמבואר בכ"מ שזהו הטעם שדירתו ית' היא בתחתונים דוקא (ראה סה"מ תרע"ח ע' קיג ואילך.

בתכלית עם השם. ובזה נעשים „דירה" לשכינה באופן קבוע ונצחי[56].

וזהו הקשר בין ענין ה„דירה" העתיד להיות בגמר העבודה (דכל משך זמן הגלות), עם זה שאז „לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . יהיו ישראל חכמים גדולים כו'", לימוד התורה באופן של תורתו אומנתו — כי ענין ה„דירה", „דירת קבע" של הקב"ה, מתגלה בעסק התורה של ישראל, אלא כדי שעסק זה יהי' בתכלית השלימות ה"ז לאחרי העבודה כל משך זמן הגלות.

וע"פ הנ"ל מובן שאין סתירה בין שני הענינים שביעקב — (א) שענינו הוא תורה, כנ"ל, (ב) שלימות הצלחתו באופן ד„ויפרוץ האיש מאד מאד" והעמדת שבטי ישראל כו' באו דוקא בעת וע"י עבודתו בבית לבן — כי: כדי שהתורה תהי' אצל יעקב בקביעות ולתמיד בלי כל הגבלה („מאד מאד") — ה"ז בא ע"ז שיעקב הי' ב„חרון אף של מקום (בעולם)", ושם הי' רועה צאן (פועלו של לבן), שאז נמשך ונתגלה בתורתו ועבודתו של יעקב שיהי' „ויפרוץ האיש מאד מאד", למעלה מכל מדידה והגבלה.

ז. מענין האמור — שהעילוי הנפעל על ידי עבודת „זבולון" בבירור וזיכוך העולם יבא לידי גילוי בלימוד התורה של ימות המשיח — יש גם נפק"מ במעשה בפועל בעבודתנו עתה:

אף שבכמות רוב זמנו של „זבולון" הוא בהתעסקות בעניני העולם (לשם שמים כו') — מ"מ, הוא מחוייב לקבוע עתים לתורה, וכן לעסוק בעבודת התפלה.

וע"פ המבואר לעיל מובן, שאין הפירוש בזה שגם בעלי עסק מחויבים בלימוד התורה ועבודת התפלה, אלא — שלימות העילוי שבזבולון לגבי יששכר (זה שעל ידי עבודתם עושים דירה לה' הקב"ה, דירת קבע ונצחי) מתגלה בהם בעבודתם בתורה ותפלה[57]. וי"ל דהבחינה שבהיותו עסוק בעובדין דחול — עבד עבודתו כדבעי ועשה ה„דירה", וכ"ז מאיר באופן קבוע, היא כאשר לימודו ועבודתו ביום השבת (שאז פנוי מפרקמטיא) היא באופן נעלה ביותר, גם מעבודת יושבי אהל.

ויש לומר, שזוהי כוונת רבינו הזקן באגרתו הידועה[58], ש„בשבתות וימים טובים שגם כל בעלי עסקים יש להם פנאי ושעת הכושר להאריך בתפלתם בכוונת לבם ונפשם לה' ואדרבה עליהם

בירור וזיכוך התחתון מתגלה כח העצמות שבישראל (מצד שורש נשמתם). וראה המשך תרס"ו ע' תצב ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 74 ואילך. וראה באתי לגני תש"ב (בסה"מ באתי לגני ח"א) פ"ד (וש"נ).

56) עפ"ז יומתק הלשון „תמכין דאורייתא" (וראה אגה"ק סוס"ה) — כי זבולון פועל תמיכה וחיזוק בענין התורה, כבפנים. וראה מפרשים הנ"ל הערה 15 שזבולון הוא „אכסניא לתורה".

ואולי י"ל שע"י שהם נותנים לפיו של יששכר כו', נפעל בלימוד התורה של יששכר גם העילוי שבעבודת זבולון (ע"ד שיש לזבולון חלק בתורתו של יששכר).

ד"ה באתי לגני תשי"א פ"ד). — אלא שעצם (ופנימיות) הדירה היא בישראל דוקא (ראה לקו"ש חט"ז שם. וש"נ).

57) ולהעיר מפסק אדה"ז (הל' ת"ת פ"ג ס"ד) דגם מי ש„דעתו קצרה" ומותר לעסוק במו"מ באופן קבע — צ"ל המו"מ „כדי שיוכל להחזיק ידי ת"ח שהם לומדי התורה יום ולילה כו' ויהא נחשב לו כאילו למד כן ממש בעצמו כו'", היינו שגם העסק במו"מ עצמו צ"ל לשם לימוד התורה יומם ולילה ו„נחשב לו כו' ממש בעצמו".

58) תניא אגה"ק ס"א.

מוטל ביתר שאת ויתר עז" – די"ל ש־כוונתו אינה רק בנוגע להחיוב, שחל עליהם ביתר שאת ויתר עז (מיושבי אהל שיש להם פנאי להאריך בתפלה גם ב־ימות החול), אלא שעבודת התפלה שלהם היא „ביתר שאת ויתר עז" מתפלת יושבי אהל.

וכמו שביאר אדה"ז במק"א[59], ש„זהו טעות הבעלי עסקים שבדעתם שאין יכולים להתפלל כ"כ כמו היושבי אוה־לים כי אדרבה נהפוך הוא שהם יכולים להתפלל יותר כי יתרון האור הוא מתוך החושך דוקא", וכמו שמבאר שם, שדוקא משום שבימי החול טרודים בעניני פר־נסה כו', הנה אח"כ בעת התפלה יכולים לעורר בעצמם אהבה בלתי מוגבלת („ב־כל מאדך").

ועד"ז הוא בנוגע לקביעות עתים בתורה – שיש יתרון מעלה בקביעות עתים לתורה של הבעלי עסק מפני „ש־הוא בחי' אתכפייא יותר מיושבי אוה־לים"[60], שזה שהבעל עסק כופה את עצמו כו' (נגד טרדותיו בעניני העולם) לעסוק בתורה, פועל שלימוד התורה שלו הוא באופן נעלה יותר מיושבי אהל.

וזוהי ההוראה במעשה בפועל לרובם של בנ"י – שאופן עבודתם הוא ע"ד העבודה דבעלי עסקים (וגם עוסקים ב־צרכי ציבור הם בכלל זה): לכל לראש צריכים להוסיף בקביעות עתים לתורה, והקביעות צריכה להיות באופן דקביעות בנפש, וביום השבת צריכים גם לעסוק בעבודת התפלה באריכות,

ואין זה דבר נוסף על שליחותם ה־עיקרית לעשות את העולם „בית זבול" לו ית', אלא קשורים זב"ז: העילוי של „בית זבול" הנעשה על ידי עבודתם בא לידי גילוי אצלם בלימוד תורתם וב־עבודתם בתפלה ובפרט בהאריכות ביום השבת.

ועל ידי זה מקרבים עוד יותר בוא יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ ויקרא תשמ"ב,
ליל ה' דסוכות תשמ"ג)

---

59) תו"א ר"פ נח (ט, סע"א. וראה גם שם, ב). וראה גם תו"א תרומה פ, רע"ג.

60) תו"א שם פ, ג.